

Ένας παφλασμός που λυτρώνει

Η διάρκεια, η επιμονή και η νοσταλγία του χρόνου
μέσα από μια ιστορία για τη ναζιστική αποφυγάδα της Χρυσής Αυγής

Μυθιστοριογράφος με σταθερό πολιτικό προσανατολισμό, ο Άρης Μαραγκόπουλος επανέρχεται στην εκδοτική επικαιρότητα με μια μυθοπλασία που διαδραματίζεται μεταξύ 2012 και 2016 και περιλαμβάνει στον κύκλο της έξι πρωταγωνιστικά πρόσωπα – πέντε άνδρες και μία γυναίκα. Οι ήρωες συναντιούνται ως χειμερινοί (και όχι μόνο) κολυμβητές σε μια παραλία της Βάρκιζας, όπου και καταλήγουν να συναντήσουν την κοινή τους μοίρα.

Με μια περίπλοκα σχεδιασμένη αφηγηματική οργάνωση, που συνομιλεί όχι μόνο με το πολιτικό, αλλά και με το αστυνομικό μυθιστόρημα, ενσταλάζοντας εκ παραλλήλου στη δράση μικρότερα ή μεγαλύτερα κομμάτια από την ελληνική μεταπολεμική και μεταπολιτευτική ιστορία, με συνεχείς καταβυθίσεις στο ατομικό και στο οικογενειακό παρελθόν των ηρώων, καθώς και με προωθημένες τεχνικές, όπως η ενσωμάτωση στην αφήγηση διαδοχικών ονομάτων (ονόματα τόπων, πόλεων και προσώπων) ο Μαραγκόπουλος ξετυλίγει τον μυθοπλαστικό του μίτο χωρίς να φοβάται τις πολιτικές και τις ιδεολογικές του συνδηλώσεις.

Ο ίδιος δεν είναι τώρα τόσο προστατευμένος όσο σε παλαιότερα έργα του, όπου κρυμμένος πίσω από την περσόνα του σιτουασιονιστή, άκρως ριζοσπαστικοποιημένου Βενιαμίν Σανιδόπουλου (ενός συγγραφέα με αντισυστημική πολιτική ταυτότητα) κατορθώνει να μη φορέσει τη λεοντή της στράτευσης – παρ' όλα αυτά, αποφεύγει για άλλη μια φορά, να επιτρέψει στη μυθιστορηματική του ανάπτυξη να συνθλιβεί κάτω από τους ογκόλιθους της πολιτικής και της ιδεολογίας.

Πώς πετυχαίνει κάτι τέτοιο ο Μαραγκόπουλος; Μα, παίρνοντας ευθύς εξ αρχής τα λογοτεχνικά του μέτρα. Και ποια είναι αυτά τα μέτρα; Τα απαριθμώ συνοπτικά για να τα δούμε αμέσως αναλυτικότερα: η προσεκτική σκιαγράφηση και επεξεργασία των χαρακτήρων, ο τρόπος με τον οποίο φωτίζεται το ελληνικό πολιτικό πλαίσιο κατά τη διάρκεια της δεύτερης δεκαετίας του 21ου αιώνα και, το σπουδαιότερο, η ανάδειξη του υπαρξιακού υπόβαθρου επί του οποίου εδράζονται οι μυθιστορηματικές καταστάσεις.

Ως προς τους χαρακτήρες, τα πέντε αρσενικά της μυθοπλασίας (μεσόκοποι ή ηλικιωμένοι), παρά τους αριστερόστροφους τόνους των τριτοπρόσωπων ή πρωτοπρόσωπων αφηγητών, είναι απ' όλα: δεξιόι, σοσιαλιστές της εποχής της κυβερνητικής κυριαρχίας του ΠαΣοΚ,

κομμουνιστές, αλλά και αριστεροί ελευθεριακού φρονήματος, με διαταξική κοινωνική καταγωγή και πολλαπλούς επαγγελματικούς ρόλους, ενώ η Ινέθ προέρχεται από το Μεξικό και το κίνημα των Ζαπατίστας (έχει δουλέψει εκεί ως μέλος του νοσηλευτικού προσωπικού). Απαιτείται σίγουρα μεγάλη δεξιοτεχνία για να εγγραφούν τόσο διαφορετικοί άνθρωποι στις πολιτικές εξελίξεις της Ελλάδας των μνημονίων, όπου ο Μαραγκόπουλος, αντί να παρασυρθεί σε ένα ακόμα μελοδραματικό χρονικό της κρίσης, στρέφει την προσοχή του στη ναζιστική αποφυάδα της Χρυσής Αυγής, μέλη της οποίας σκοτώνουν την Ινέθ επειδή είναι μελαψή.

Αντί, λοιπόν, για το μείζον, που είναι η κρίση, το σκάλισμα στα βαθιά για την επικίνδυνη και απολύτως καθοριστική λεπτομέρεια. Κι αντί για τις δυαδικές αντιπαραθέσεις της εποχής (μνημονιακοί και αντιμνημονιακοί ή επικριτές και υπέρμαχοι της Ευρώπης), η οργισμένη ομοθυμία απέναντι στην Ακροδεξιά μαζί το εσώτερο πλην εκρηκτικό πένθος για όσους έχασαν εξαιτίας της τη ζωή τους. Κι όλα αυτά στο μυθιστορηματικό περιβάλλον μιας αντροπαρέας που βλέπει την ύπαρξή της να εξαντλεί το βιολογικό της νήμα ενόσω αποσπά αναζωογονητική δύναμη από τον άκρατο βιταλισμό της Ινέθ. Και μιλώντας για την Ινέθ, εδώ θα βρούμε σίγουρα τον ισχυρότερο χαρακτήρα, αλλά και τις καλύτερες σελίδες του βιβλίου. Κι ας μην ξεχάσουμε, συναφώς, πως το φωνητικό και δυσπρόφερτο *φλλσστ, φλλσστ, φλλσστ* του τίτλου σημαίνει τον παφλασμό της θάλασσας και τη διάρκεια, την επιμονή, αλλά και τη νοσταλγία του χρόνου.

Δεν μπορώ να πω αν συμμερίζομαι την πολιτική αισιοδοξία του Μαραγκόπουλου και την πίστη του για την ομόφωνη απάλειψη του Κακού (μια εφαρμοσμένη Συμφωνία της Βάρκιζας), είμαι, όμως, βέβαιος ότι ξέρει πώς να δικαιώσει και εν τέλει να λυτρώσει λογοτεχνικά τους ήρωές του. Κι αυτό είναι το σημαντικότερο.

Βαγγέλης Χατζηβασιλείου

Το Βήμα της Κυριακής, 01/11/2020, Ένθετο «Βιβλία», σ. 34/6.